

RIKOSHYÖTY JÄTERIKOKSISSA JA JÄTERIKOSTEN OSUUS OIKEUSKÄYTÄNNÖSSÄ

LEILA SUVANTOLA, YLIOPISTOJUTKIJA, YMPÄRISTÖOIKEUDEN DOSENTTI
(UEF), KIHlakunnansyyttäjä (VV.)

14.11.2018

Menetettävä hyöty, mutta konfiskaatiolla ei rangaista

Rikoksesta
hyötymiskielto

<

Menetettävä
hyöty

<

Rangaistuk-
sellisuus
(menettäminen
on
turvaamistoimi)

RL uudistus 356/2016

- ▶ HE 4/2016 toistaa HE 80/2000 nettohyötyperiaatteen = menetettäväksi on tarkoitettu vain todellinen nettohyöty. "Vähennyksenä ei oteta huomioon rikoksen valmistelusta tai täytäntöönpanosta aiheutuvia kustannuksia.... lailliseen toimintaan liittyvät kustannukset huomioidaan"
- ▶ Mitkä kaikki kustannukset otetaan huomioon?

KKO 2017:56 über: yleiset linjaukset

- ▶ Rikoksen valmistelusta tai täytäntöönpanosta aiheutuneet kustannukset voidaan pääsääntöisesti vähentää, jos niiden aiheutumiseen ei sinänsä liity rangaistavaa menettelyä = NETTOHYÖTY, JOS KULUT AIHEUTTAVA TOIMINTA EI ITSESSÄÄN RANGAISTAVAA
- ▶ Pääomakustannuksia ja ajoneuvoveroa ei voida ottaa rikoshyödyn vähennyksinä huomioon, koska pääomakustannukset ja ajoneuvoveron määrä ei riipu siitä, kuinka paljon laitonta toimintaa on. Jos nämä kustannukset hyväksyttäisiin osaksikaan vähennettäviksi, rikoksen tekijä voisi rikollisella toiminnalla rahoittaa omaisuuden hankkimisesta ja omistamisesta aiheutuvia kiinteitä kustannuksia = NETTOHYÖTYÄ LASKETTAESSA VAIN MUUTTUVAT KULUT
- ▶ Tuomittaessa rikoksen tuottama hyöty menetetyksi rikosentekijälle ei jää sellaista tuloa, josta tulisi määrätä veroa, joten tuloveron määrää ei vähennetä menetettäväksi tuomittavasta rikoksen tuottamasta taloudellisesta hyödystä (KKO 2005:17) = VEROJA EI HUOMIOIDA

Rikoshyödyn arviointi toissijaista

- ▶ Jos hyödyn määrästä ei ole saatavissa selvitystä tai se on vain vaikeuksien esitettävissä, hyöty on arvioitava ottaen huomioon rikoksen laatu, rikollisen toiminnan laajuus ja muut olosuhteet (RL 10:2,2)
- ▶ Ei voida jättää tuomitsematta, vaikka tarkka yksilöinti vaikeata, jos voi osoittaa, että on muodostunut rikoshyötyä

KENELTÄ?

- ▶ Menettämisseuraamukseen tuomitaan rikoksesta hyötynyt tekijä, osallinen tai se, jonka puolesta tai hyväksi rikos on tehty. (RL 10:2,3)

JÄTERIKOSTEN HYÖDYN MUODOSTUMINEN

KUSTANNUSSÄÄSTÖ JÄTTEENKÄSITTELYMAKSUISTA

- ▶ Tyypillisesti selvitetty kiinteistöllä olevan jätteen tämän hetkiset poistokustannukset ja vastaanottomaksut
- ▶ Tosiasiassa säästö on pitkäaikaista, kun oman toiminnan jätteiden käsittelymaksut vältetään pitkäaikaisesti – yritystoiminnassa kirjanpidosta selvitettävissä?
- ▶ Ennallistamiskulut kuten maaperän pilaantuneisuuden ja kunnostustarpeen arviointi, maaperän kunnostustyön valvonta ja laboratorioskustannukset ovat aiheutettua vahinkoa, ei rikoshyötyä

Kymenlaakson KO 15.12.2015 (dnro R 15/438, nro 15/152026, lainvoimainen)

- ▶ Törkeä ympäristön turmeleminen. 10 vuoden ajan tuonut kiinteistölle ammattitoiminnassa jätettä yhteensä 300 tonnia mm. kreosoottipylväitä, kylmälaitteita, rakennuksen purkujätteitä. Käsitellyt hallitsemattomasti mm. polttamalla erottaakseen metallin. Säilyttänyt paljaalla maaperällä astioissa mm. jäähdytysnestettä, kaasu- ja polttoöljyä yms. mistä aiheutunut maaperän pilaantumista. Ei hakenut toimintaan sen edellyttämää ympäristölupaa, vaikka tietoinen sen tarpeesta.
- ▶ Menettämisseuraamusvaatimus vältetyt jätteenkäsittelykulut 26.600 euroa (280 tonnia á 85 € =23800, lastaus- ja kuljetuskustannukset 10 €/tonni/100 km=2800) ja hakematta jätetty ympäristöluvan hinta 2400 euroa.
- ▶ Menettämisseuraamus vaaditusti.

Päijät-Hämeen KO 5.5.2017 (R16/2001, 17/118510, lainvoimainen)

- ▶ Ympäristön turmeleminen. A säilyttänyt maali- ja liuotinjätettä metallisissa maaliämpäreissä asfaltoidulla pihalla ilman suojarakenteita yhteensä 2509 kg eli 3000 litraa, polttanut vanhoja ikkunankarmeja ja ikkunanpuitteita avotuella pihamaalla 2 x kuukaudessa vuodesta 2003 lukien noin 3 kuutiota kerrallaan eli yhteensä 900 kuutiota, seassa maali- ja liuotinjätettä ja liima- ja tiivistetuubeja.
- ▶ Rikoshyötyvaatimus 429 euroa säästettynä kuljetuskustannuksena $1,6 \text{ km} * 0,43 \text{ €} * 24/\text{v} * \text{teko aika}$
- ▶ Rikoshyöty vaaditusti

Kanta-Hämeen KO 10.10.2017 (R 17/721, nro 17/140301, lainvoimainen)

- ▶ Jätelain rikkominen. T jättänyt omistamilleen kiinteistöille jätettä ainakin romuautoja, sähkö- ja elektroniikkaromua, kodinkoneita, puujätettä, öljyn säilytykseen käytettyjä tynnyreitä ja astioita, renkaita ja renkaiden vanteita, metalli- ja peltijätettä sekä käyttämättä jääneitä lannoitesäkkejä ja betoni- ja tiilijätettä. Lähetetty kunnan toimesta kaksi siistimiskehotusta, joita ei noudatettu. Kiinteistöille on edelleen asetettu puhdistamismääräys sekä uhkasakko kyseisen velvoitteen noudattamiseksi
- ▶ Rikoshyötyvaatimus 2.000,00 euroa kiinteistölle jätettyjen jätteiden asianmukaisen käsittelyn ja loppukäsittelyyn toimittamisen laiminlyönnistä saatuun arvioituun säästöön. KO: "taloudellinen hyöty ei liity siihen, että vastaaja olisi saanut jotain hyötyä kiinteistöillään olevasta jätteestä, vaan siihen, että hän on saanut säästöä liittyen jätteiden siivoamisen, poiskuljettamisen ja käsittelyn kustannuksiin, koska hän ei ollut ryhtynyt näihin toimiin, vaikka hänellä on ollut velvollisuus siihen".
- ▶ Todistajan mukaan em. säästön määrä voi hyvinkin olla syytteessä mainitun 2.000 euron suuruusluokkaa. Koneita ja laitteita voi ilmaiseksi viedä pois tai jopa saada vähän korvausta niistä, mutta sekatyypin jätteen kuten maajätteen toimittaminen pois ja käsittely maksavat.
- ▶ Rikoshyöty vaaditusti

Pirkanmaan käräjäoikeus 20.11.2014 (nro 14/150691, Turun HO 27.4.2015 valitus jätetty tutkimatta myöhästyneenä)

- ▶ Ympäristön turmeleminen. Kiinteistöllä ulkovarastointia (käytöstä poistettuja ajoneuvoja, renkaita, kanistereita, säiliöitä, purkutavaraa..) aiheuttaen epäsiisteyttä, maiseman rumentumista, viihtyisyyden vähentymistä ja lähiasutuksen häiriintymistä, pilaantumista ja roskaantumista.
- ▶ Menettämisseuraamusvaatimus rikoshyöty säästö varastotilan vuokrasta 500 euroa / kk * 105 kk= 52500 euroa + kaatopaikkakustannukset 900 euroa / kuorma * 3 = 2700 euroa). Asianomistajat vaatineet velvoittamista palauttamaan maisema ennalleen ja poistamaan kiinteistölle kuljetettu roskaava ja saastuttava materiaali.
- ▶ Menettämisseuraamus vaadittu kaatopaikkakustannukset 2700 sekä 18000 varastointikustannusten säästönä euroa (arvio vähintään 1/3 vaaditusta)
- ▶ Velvoitettiin poistamaan kiinteistöltä syytteessä yksilöidyt jätteet. Käräjäoikeus katsoi, että vaatimus on syytteessä yksilöidyn omaisuuden osalta niin yksilöity, että on täytäntöön pantavissa.
- ▶ *Ovatko rikoshyöty ja velvoite päällekkäinen seuraamus?*

Päijät-Hämeen KO 17.10.2017 (R 17/1088, nro 17/141464, lainvoimainen)

- ▶ Ympäristön turmeleminen. D harjoittaessaan jätteenkeräystoimintaa toiminimellä omistamallaan kiinteistöllä sekä kunnalta vuokraamallaan kiinteistöllä, jotka kaikki sijaitsevat vedenhankintaa varten tärkeällä pohjavesialueella, kerännyt kiinteistöille jätettä eli romuajoneuvoja, käytöstä poistettuja työkoneita, kodinkoneita ja muita koneita, metalliromua, sähkö- ja elektroniikkaromua, öljytynnyreitä, -säiliöitä sekä -kanistereita, kontteja, kyllästettyä puujätettä, sekalaista puu- ja purkujätettä, tyhjiä ja nesteitä sisältäneitä tynnyreitä, akkuja, loisteputkia sekä tyhjiä ja nesteitä sisältäneitä kontteja ja -astioita. Lisäksi kiinteistöillä on ollut maantiesuolaa, asbestia sisältävää mineriittikattoa, maa-ainesjätettä sekä jätteiden poltosta jäänyttä tuhkaa ja kuonaa kiinteistön pihalla ilman suojaa osin asfaltin ja osin suoraan maaperän päällä..Vaarallisia nesteitä on säilytetty keräysvälineissä maa-alustalla ilman suoja-altaita eikä kiinteistöillä ole muutoinkaan huolehdittu riittävästä vuotojen hallinnasta. Ulkona muovisäiliö (yhteensä noin 600 l moottoribensiiniä, kaasuöljyä ja voiteluöljyä), ei ole huomioitu vuotojen hallintaa. Jätteestä metalliromua on kaikenkaikkiaan ollut kiinteistöillä noin 190 tonnia. Jätteistä kyllästetty puujäte, sähkö- ja elektroniikkalajajätteet sekä öljyjätteet ovat vaarallisia jätteitä.

-
- ▶ D on polttanut kiinteistöllä metallisessa siiloastiassa sekä vaihtolavalla usealla eri kertaa jätettä yhteensä vähintään 230 tonnia vuosina 2010 – 2015, polttanut keräämäänsä rakennus- ja muuta jätettä, muun muassa kyllästettyä ja maalattua puuta ja käsittelemätöntä puuta, metalliromua, sähkö- ja elektroniikkaromua, polttoainetta, öljyä ja liuottimia ja palojätekasassa (noin 70 tonnia) bentseeniä, antimonia, arseenia, kobolttia, kuparia, lyijyä ja sinkkiä.
 - ▶ Ympäristölautakunta on antanut Dlle vuosien 2007-2013 aikana useita siivouskehotuksia, mutta hän on jatkanut ympäristölle haitallista toimintaansa niistä huolimatta.
 - ▶ Syyksi 1 v vank. ehdollinen

- ▶ Rikoshyötyvaatimus 58.153,49 euroa
 - ▶ kiinteistöille kerätyn vaarallisen jätteen hävittämiskustannuksista (10.796€)
 - ▶ polttaman sekalaisen rakennusjätteen hävittämiskustannuksista 28.060 € jätteenkäsittelylaitoksella (230 tonnia x 122 €)
 - ▶ rakennusjätteen kuljetuskustannuksista ja vastaanottomaksuista yhteensä 6.256 €, mikäli jätteet olisi kuljetettu 5 tonnin kertaerissä jätteidenkäsittelyalueelle
 - ▶ Polttojättekasan siivouskustannukset 12.641,49 € sekä testausmaksu 400 €
- ▶ KO
 - ▶ Saanut vaarallisten jätteiden hävittämiskustannusten 10.796 € rikoshyödyn
 - ▶ Poltetun sekalaisen rakennusjätteen hävittämiskustannukset. Jätettä katsottu poltetun 115 tonnia, rikoshyötyä 14.030 euroa (á 122 €), hylättiin enemmälti.

- ▶ Vältetty poltetun sekalaisen rakennusjätteen kuljetuskustannukset ja vastaanottomaksut, kun jätteitä katsottu olleen puolet väitetystä määrästä, rikoshyöty puolet vaaditusta eli 3.128 euroa, hylättiin enemmälti.
- ▶ Vaarallisen jätteen loppusijoitushinta, kun jo todettu välttäneen sekalaisen rakennusjätteen laillisen hävittämisen polttamalla sen laittomasti ja hänet on jo edellä sen vuoksi velvoitettu rikoshyötynä menettämään näin saamansa säästö, olisi hänen polttamastaan em jättemäärästä syntyneen tuhkan ja kuonan hävittämisestä aiheutuva maksu saman alkuperäisen jäteaineksen kaksinkertaisesti huomioon ottamista. Jos Dahl olisi vienyt jätteen laillisesti hävitettäväksi, ei loppusijoitettavaa polttojättekasaa oli syntynyt: hylätään perusteettomana
- ▶ Laiminlyömällä viedä jätteen laillisesti hävitettäväksi D on säästynyt maksamasta jätteestä ennen sen mahdollista kaatopaikkasijoitusta tehtävää testiä, jolla testataan jätteen kaatopaikkakelpoisuus 400 euroa.
- ▶ Rikoshyödyn yhteismäärä 28.354 euroa.

JÄTTEELLÄ "RAKENTAMISTOIMINNAN" RIKOSHYÖTY

- ▶ Purkuyritystoiminnan saama nettohyöty purkutoiminnasta ja vältetyistä jätekustannuksista (tyypillisesti laskuttaa myös kaatopaikkamaksun, mihin sisältyy jätevero!)
- ▶ Tyypillisesti jäte maaperässä niin, että sen määrä vaikea selvittää
- ▶ Lähtökohtaisesti kyse jätekustannusten välttämisestä, mikä selvitettävissä rikosperusteisessa tilintarkastuksessa: paljonko purkusopimuksen mukainen purkujäte / paljoko toimitettu lailliseen jätteenkäsittelyyn / MARA-käsittelyyn

"NÄENNÄISKÄSITTELYN" RIKOSHYÖTY

- ▶ Tulo jätteen vastaanottamisesta
- ▶ (Vältetty jätteen käsittelymaksut)
- ▶ Usein lisäksi investointi- tms. tukea
- ▶ Selvitettävä rikosperusteisessa tilintarkastuksessa

Päijät-Hämeen KO 15.5.2017 (R15/1993, nro 17/119613, lainvoimainen)

- ▶ Törkeää ympäristön turmeleminen. Kierrätys Ltd toimitusjohtajana sekä hallituksen jäsenenä jättänyt ympäristöön jäteraaka-aineita sekä toiminnassa syntyneitä jätteitä yhteensä 1550,1 tonnia vastoin lupaehtoja. 900 konttia sisällä, loput peltihallissa ja kiinteistön pihalla, typpihappo- ja rikkihappokonteista useita huonokuntoisia ja osa paineellisia kontteja orgaanisten jätteiden seassa aiheuttaen tulipalovaaran. Sisätiloissa ei allastusta, kemikaalivuodot suoraan maaperään rakennuksen kellaritiloihin noussen veden mukana. Jätteiden käsittely-, kuljetus- ja varastointikustannukset vähintään 2 miljoonaa euroa.
- ▶ Ei vaadittu rikoshyötyä

JÄTTEEN LUVATTOMAN / LUVANVASTAISEN KÄSITTELYN RIKOSHYÖTY

- ▶ Nettohyöty ilman lupaa / lupaehtoja rikkoen saadusta toiminnasta
- ▶ KKOn ratkaisun mukaisesti ei huomioida kiinteitä kuluja yms.

Helsingin HO 11.4.2017 (dnro R 15/21177)

- ▶ Ympäristörikkomus / syyksi ympäristönsuojelulain rikkominen
- ▶ Ylitetty ympäristöluvan mukainen jäteasfaltin käyttömäärä asfaltissa osin jopa 10-kertaisesti
- ▶ tuotantokustannukset ovat olleet 10 euroa tonnilta halvemmat valmistettaessa asfalttia jäteasfaltista kuin käytettäessä valmistukseen neitseellistä kiviainesta. Kierrätysasfaltin ja neitseellisestä raaka-aineesta tehdyn asfaltin keskimääräisissä myyntikatteissa ei ole ollut merkittävää eroa. Yhtiö ei ole käyttämällä vuosina 2011 ja 2012 asfaltin valmistuksessa neitseellisen raaka-aineen sijasta jäteasfalttia sallittua 20.000 tonnia enemmän saanut alhaisempien valmistuskustannusten määrää suoraan hyväkseen suurempana katteena, koska yhtiö on joutunut myymään kierrätysasfalttia asiakkaille halvempaan hintaan.

-
- ▶ HO: taloudellisena hyötynä on tuomittava menetetyksi ympäristöluvan mukaisen raaka-aineen ja jäteasfaltin hinnanero säästyneinä kustannuksina. Hyödyn arvioinnin perusteeksi ei voida yhtiön väittämin tavoin ottaa katevertailua laittoman ja laillisen toiminnan välillä. Hyötynä on siten tuomittava valtiolle menetetyksi vaaditut 3.356.263 euroa.

Helsingin HO 23.2.2018 (dnro R 16/2449)

- ▶ Ympäristön turmeleminen, ylitetty ympäristöluvan mukainen betonijätteen varastointimäärä (sallittu 30000 tonnia, sittemmin 80000 tonnia, varastoitu jopa yli 120000 tonnia)
- ▶ Yhtiö vuosina 2010-2014 vastaanottanut betonijätettä omilta työmailtaan 47.067 tonnia ja ulkopuolisilta asiakkailta 31.374 tonnia eli yhteensä 78.441 tonnia. Laskennallinen tulo omien työmaiden betonijätteistä on ollut noin 380.000 euroa ja ulkopuolisten asiakkaiden betonijätteistä vaakauksella lisättynä noin 495.000 euroa. Tulot myydystä betonimurskeesta ovat olleet noin 77.000 euroa
- ▶ Syyttäjä vaati 1.225.963,35 euroa bruttohyötynä.
- ▶ Vaihtoehtona yhtiön omilta ja asiakkaiden työmailta vastaanotetun betonin kustannussäästöt verrattuna toisen toimijan vastaanottoasemien alimpiin vastaanottohintoihin tekoaikana, menettämisseuraamusvaatimus tämän laskelman perusteella on noin 580.000 euroa.

- ▶ yhtiölle on aiheutunut kuluja noin 1,3 miljoonaa euroa: tonttivuokra (134.665), työmaan hankintaraportit (435.367), palkat (225.150) + sivukulut (146.347), murskain (173.333), pulverointilaitte (53.600) ja muut koneet (133.653)
- ▶ HO: yhtiön rikoshyödyn määrää ei voida laskea vertailemalla yksinomaan toisten vastaanottoasemien hintoihin. Nettohyöty: vuokratulot eivät ole riippuneet yhtiön toiminnan laajuudesta tai sen varastoiman betonin määrästä, ei vähennettävissä. Käsittelylaitoksen koneita on käytetty myös murskattaessa betonia työmailla. Kun koneidenkäytöstä syntyneiden kulujen tai palkkojen kohdistumisesta ylivarastointiin ole esitetty tarkempaa selvitystä, hovioikeus katsoo, että rikoshyödyn määrä on arvioitava. Hovioikeus arvioi noin vajaan kahden kolmasosan kustannuksista olevan vähennettävissä rikoshyötyä laskettaessa. Näin ollen ylivarastoinnista syntyneeksi todelliseksi kustannussäästökseksi muodostuu 200.000 euroa.

RAAKA-AINEEN TMS. KORVIKKEENA KÄYTETTY JÄTE

- ▶ Saavutettu säästö ks.

Pohjois-Karjalan KO 19.5.2014 (lainvoimainen)

- ▶ Ympäristön turmeleminen. Kommandiittiyrityksen vastuunalaiset yhtiömiehet liiketoiminnassa jäte- ja ympäristönsuojelulain vastaisesti sallineet tuoda kiinteistölle jätettä (purkubetonia, asfalttia, öljysoraa) ja jättäneet sitä ympäristöön pulveroimalla ja levittämällä ne kiinteistölle yhteensä 5650 kuutiota eli 8475 tonnia sekä käsitelleet polttamalla jätettä hallitsemattomasti aiheuttaen kiinteistöllä kohonneet öljyhiilivety-, kromi-, kupari-, nikkeli- ja sinkkipitoisuudet. Vaadittu rikoshyöty 20.531 euroa saatu säästö verrattuna puhtaalla maa-aineksella tehtyyn täyttöön.
- ▶ Tuomittiin rikoshyötynä 10.170 euroa, koska osoitettu vaihtoehtoisen täyttöaineksen hinta oman maa-aineksen käytettävyyden vuoksi alhaisemmaksi, mutta kuitenkin vähintään myyntiarvolla (1 € /m³) ja kuljetushinnalla (2 €/m³).

Rikoshyöty vs. jätevero

KHO 2010:76

- ▶ Omakotitalon rakennuspaikkana käytetylle kiinteistölle oli ajettu maa-aineksia maaston tasoittamiseksi. Maa-ainekseen oli sisältynyt jossain määrin erilaisia purkujätteitä.
- ▶ KHO otti huomioon lainvalmistelutöistä ilmenevät veronalaista kaatopaikkatoimintaa sekä lain tavoitteita koskevat tulkintakannanotot ja vertasi niitä tontilla suoritettuihin maantäyttötöihin. Kokonaisuutena arvioiden kyse ei ollut veronalaiseen yksityiseen kaatopaikkatoimintaan rinnastuvasta toiminnasta. Jäteverolakia ei lain 2.3 §:n mukaan sovelleta sellaiseen toimintaan, jossa sijoitetaan yksinomaan maan ja kallioperän aineksia, eikä myöskään toimintaan, jossa on kysymys jätteen hyödyntämisestä.
- ▶ Jäteverolaki 2.1,4 §, 2.3 §, 3 §

Jäteverolaki (1126/2010) 3 §

- ▶ 2) *jätteen hyödyntämisellä* toimintaa, jonka tarkoituksena on ottaa talteen ja käyttöön jätteen sisältämä aine tai energia;
- ▶ 3) *kaatopaikalla* jätteen loppukäsittelypaikkaa, jonne sijoitetaan jätettä maan päälle tai maahan ja jonka pitäminen edellyttää ympäristönsuojelulain (527/2014) 27 §:n 1 momentin tai jätehuoltoa koskevan maakuntalain 28 b §:n 1 momentin mukaista ympäristölupaa.
- ▶ Kaatopaikkana ei pidetä aluetta, joka on selkeästi erotettu kaatopaikasta ja:
 - ▶ 1) jossa säilytetään muista jätteistä erotettuna jätettä väliaikaisesti kolmea vuotta lyhyemmän ajan ennen sen käsittelyä tai hyödyntämistä;
 - ▶ 2) jonne sijoitetaan yksinomaan maan ja kallioperän aineksia;
 - ▶ 3) jossa kompostoidaan tai muuten biologisesti käsitellään erikseen kerättyä biojätettä tai jäteveden puhdistamon lietettä; tai
 - ▶ 4) jossa jäte hyödynnetään.

HE 159/2010

"Jätevero on niin sanottu kannustintyyppinen ympäristövero, jolla kerätään valtiolle verotuloja, mutta jonka ensisijaisena ympäristötavoitteena on jätteiden kaatopaikkakäsittelyn väheneminen ja hyötykäytön lisääminen. ...

...Eesityksen lähtökohtana on tukea kaatopaikkasijoittamiselle vaihtoehtoisia jätteen käsittelytapoja. Kohdistamalla vero kaatopaikoille toimitettaviin jätteisiin pyritään ensisijaisesti tehostamaan jätteiden hyötykäyttöä ja kierrätystä.

Jätevero vaikuttaisi jätteen kaatopaikkasijoittamisen ja toisaalta jätteen hyödyntämisen välisiin hintasuhteisiin ja parantaisi näin myös jätteen synnyn ehkäisyn ja jätteen hyödyntämisen kannattavuutta. Veron ohjausvaikutus kohdistuisi kaatopaikan pitäjään ja sitä kautta myös yksittäiseen jätteen tuottajaan. Riittävän korkea verotaso lisäisi veron ohjausvaikutusta myös jätteen tuottajien kannalta.

Ehdotetun lain tavoitteena on kannustaa jätteen tuottajia ja kaatopaikan pitäjiä jätteiden synnyn vähentämistä ja jätteen hyödyntämistä edistäviin investointeihin ja toimintatapoihin. Vero voisi kannustaa myös yksittäisiä kotitalouksia vähän jätettä tuottaviin kulutus päätöksiin...."

Verottajan ohje

Kaatopaikka jäteverotuksessa

Jätevero on maksettava kaatopaikalle toimitetusta jätteestä... kaatopaikkana pidetään jätteen käsittelypaikkaa, jossa jätettä loppusijoitetaan maan päälle tai maahan ja jonka pitäminen edellyttää ympäristönsuojelulainsäädännön mukaista kaatopaikkaa koskevaa ympäristölupaa

Jätteen väliaikainen varastoimisalue

..kaatopaikalla tarkoitetaan vain varsinaista jätteen loppusijoituspaikkaa. Veronalaisena kaatopaikkana ei pidetä aluetta, jossa säilytetään muista jätteistä eroteltuna jätettä väliaikaisesti ennakoitavissa olevaa hyödyntämistä tai käsittelyä varten. Jäte on toimitettava varastoimisalueelle lajiteltuna ja se on säilytettävä siellä muista jätteistä eroteltuna. Tällaista väliaikaista säilytystä on esim. hyödyntämiseen riittävän suuren lasi-, paperi- tai rakennusjättemäärän kerääminen sekä ongelmajätteen varastointi käsittelylaitokselle toimittamista varten.

Sallittu jätteen säilytysaika on alle kolme vuotta. Kolmen vuoden määräaika koskee kutakin yksittäistä jäte-erää. Mikäli yksittäinen jäte-erä on alueella yli kolme vuotta, kohdellaan aluetta verotuksellisesti kuten varsinaista kaatopaikkaa ja kaikki siellä oleva jäte muuttuu veronlaiseksi. Varastoimisalueena paikka voi olla käytössä pidempäänkin. Mikäli alue sijaitsee veronalaisen kaatopaikan yhteydessä, tulee sen olla selkeästi erotettu kaatopaikasta.

Etelä-Karjalan KO 20.11.2015 (dnro R 15/1166, nro 15/150067, lainvoimainen)

- ▶ Ympäristön turmeleminen.
- ▶ Ilman ympäristölupaa ja rekisteröitymistä jätehuoltorekisteriin yritystoiminnassa harjoittanut ammattimaista jätteen keräilyä ja kuljetusta kiinteistöille sekä jätteen maaperään hautaamista ja peittämistä. Peitetty rakennusten purkujätettä (betonia, tiiliä, puutavaraa, metallia, eristevillaa, kaapelia) romuautoja ja sekajätettä yhteensä 2.250-4.000 tonnia.
Menettämisseuraamusvaatimus 70911 euroa ja jälkiveroa 112000 euroa.
- ▶ Luettu syyksi, 80 psa. Tuomittu menetettäväksi rikoshyötynä vältetyt jätteenkäsittelykulut 800 euroa ja jäteveron jälkivero 3000 euroa (2013-2014 teon osalta)

Ristiriitainen soveltaminen suhteessa tavoitteeseen

- ▶ Fiskaalinen, jopa rangaistuksellinen määrätä laittomaan kaatopaikkaan, johon ei lupaa ja ei ehkä myöskään saa lupaa
- ▶ Ennallistamisvelvoite? Voidaanko asettaa (ympäristön laadun kannalta asetettava)
- ▶ Vero peritään tosiasiallisesti kahteen kertaan, jos velvoitetaan toimittamaan lailliseen käsittelypaikkaan!
- ▶ Veron määrääminen laittomalle toiminnalle ei edistä laille asetettuja tavoitteita!

Rikoshyödyn suhde ennallistamiskustannuksiin

- ▶ Jos jo ennallistettu, vähennetään
- ▶ Jos ennallistamatta: tuomitsemishetken mukaan. Silti Vaasan HO 22.5.2013 / 652 maa-ainesasiassa: lainvoimainen ennallistamisvelvoite este menettämisseuraamuksen tuomitsemiselle, vaikka arvioitava ensisijaisesti tuomitsemishetken olosuhteiden perusteella, arvioi RL 10:2,3 perusteella, että ennallistamisen huomattavat kustannukset huomioiden menettämisseuraamuksen tuomitseminen ei kohtuullista
- ▶ Hyvinkään KO 25.04.2017 (R 16/515, nro 17/116237, ei lainvoimainen): Yhtiön saaman rikoshyödyn määräksi voidaan arvioida noin 160.000 euroa. Yhtiö veloitetaan jäljempänä ilmenevin tavoin 32.492,41 euron määräiseen korvausvelvollisuuteen Nurmijärven Vedelle. Sille ennallistamistöistä aiheutuneiden kustannusten määrä on yli 320.000 euroa = rikoksen vaikutusten poistamisesta aiheutuneet kustannukset, jotka vahingonkorvauksen luontoisina. Kun otetaan huomioon yhtiön maksettavaksi tuleva vahingonkorvaus ja sille aiheutuneet ennallistamiskustannukset, yhtiölle ei jää rikoshyötyä. Kun asiassa on jäänyt näyttämättä, että PS ja PES olisivat saaneet henkilökohtaisesti jotain hyötyä rikoksesta, yhtiöön ja heihin kohdistetut rikoshyötyvaatimukset hylätään.

KO tuomiot 2013-2017 nimikkeet: Jäterikokset suurin rikosryhmä

	2013	2014	2015	2016	2017
Törkeä ympäristön turmeleminen	1	1	1		1
Ympäristön turmeleminen	7	14	12	11	13
Ympäristörikkomus	4	5	2	4	4
Jätelain rikkominen	4	10	8	5	3
Ympäristönsuojelulain rikkominen		1			
	16	31	23	20	21
Yhteensä juttuja (k.a. 36 %)	58 (28 %)	73 (42%)	68 (34 %)	52 (38 %)	52 (40 %)